

Redovisning av LUM

Familjeorienterat arbetssätt
Skarpnäcks
stadsdelsförvaltning
2021 projekt år 3

Projektets namn Familjeorienterat arbetssätt
Beviljat belopp 500 000 kronor
År 2021
Stadsdelsförvaltningens namn, avdelning/enhet Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, avdelningen individ- och familjestöd
Kontaktperson för projektet, namn, e-post, tfn Kajsa Schyberg, kajsa.schyberg@stockholm.se
Ansvarig avdelnings-/enhetschef, namn, befattning Hanna Jakhammer ☒ Kryss i rutan intygar att projektet har genomförts enligt beslut om projektplan och budget. ☐ Kryss i rutan innebär att projektet inte har gjort av med samtliga beviljade medel. Följande summa ska betalas/har betalats tillbaka till Socialförvaltningen: _____kr. Undertecknad av I Stockholm den 2022-02-28 Hanna Jakhammer _____ namnförtydligande

Ekonomisk redovisning

Rapporten ska avse beräknade intäkter och kostnader för projektperioden.

Intäkter

Beviljat belopp från socialnämnden	500 000 kr
Egen insats	87 720 kr
Övriga intäkter	0 kr
Summa	587 720 kr

Kostnader

Personalkostnader inkl. sociala avgifter	
Projektledare 40 procent	320 720 kr
Avsatt projekttid för arbetsgruppens arbete under året: ca 140 timmar.	267 000 kr
Avsatt projekttid för referensgruppens arbete under året: 5 personer 8 timmar samt hel- och halvdagar för aktgranskningsaktiviteter.	
.	
Administrativa kostnader (möteslokaler, förtäring, telefon)	0 kr
Utbildningskostnader (föreläsare, material) HBTQ utbildning	0 kr
Övriga kostnader	0 kr
Summa	587 720 kr

Skicka ett inscannat undertecknat exemplar av redovisningen till Socialförvaltningens funktionsbrevlåda fou.sof@stockholm.se

Eventuella frågor besvaras via fou.sof@stockholm.se

Redovisning lämnas senast 28 februari nästföljande år.

SAMMANFATTNING

*{En sammanfattning som också kan användas till Kunskapsbanken ska bestå av projektets **syfte, metod, resultat**, max en halv A-4 sida }*

Socialtjänsten i Skarpnäck har bedrivit projektet att utveckla och på sikt fördjupa och implementera ett familjeorienterat arbetssätt sedan år 2019 med lokala utvecklingsmedel. Projektet i sin helhet har som viktigaste syfte och mål (1) att barn/vuxen – familjen får ett sammanhållet stöd, (2) att stärka barnrättsperspektivet samt (3) att uppmärksamma det förebyggande arbetet.

Projektets tredje år har haft fokus på att ta utvecklingen av samverkan mellan vuxenhandläggare och barnhandläggare ett steg längre genom att involvera handläggare inom ekonomiskt bistånd i den samverkan som utvecklades 2020 mellan relationsvård och barn och unga. Detta har gjorts genom vidareutveckling av processtödet från 2019-20 som medarbetare och chefer arbetat fram tillsammans. Tredje året har också en aktgranskning genomförts i flera steg av barn och vuxenutredningar i 9 familjer som har flera kontakter inom socialtjänsten.

En projektorganisation med projektledare, arbetsgrupp, referensgrupp och styrgrupp har fortsatt i viss modifierad form sedan år 1. Samordning av projektarbetet har under hela året skett med avdelningsövergripande processer kring samverkan och barnrätt. Därtill har brukarenkät, handläggarenkät och uppföljning med styrgrupp genomförts.

Årets arbete har resulterat i att samverkan mellan handläggare inom ekonomiskt bistånd, barnavårdsutredning och handläggare inom relationsvård har förbättrats där fokus har legat på att vidareutveckla framtagna rutiner och implementera rutinen med styrda samråd, så kallade *hållplatser* samt en strukturerad form för att göra gemensamma barnkonsekvensanalyser. Arbetssätten har anpassats utifrån hur handläggare inom ekonomiskt bistånd på bästa sätt kan samverka med handläggare inom relationsvård och barn och unga. Detta sammantaget utgör ett familjeorienterat processtöd.

Det andra tydliga resultatet efter årets arbete är att det syns i den sociala dokumentationen, utredningar och uppdrag att handläggare tar hänsyn till hela familjens situation och att det i viss mån påverkar bedömningen. Det är dock mindre tydligt att de syns i uppdrag som skrivs till utförare. Det finns goda exempel där arbetssätten gällande styrda samråd har följts och där handläggare inom relationsvård har skrivit uppdraget till det skyddade boendet tillsammans med handläggare inom ekonomiskt bistånd och barn och unga.

Resultat av enkät till föräldrar indikerar fortsatt att vidmakthållandet av familjeorienterat arbetssätt har fungerat och de tillfrågade uppfattar i hög grad att handläggarna tar hänsyn till hela familjens situation och arbetar samordnat kring den vuxne och barnet, samt att det är klart och tydligt vilken handläggare som ansvarar för vad och till för vem. Brukarundersökningen har enbart ställts till vuxna inom fokusfamiljerna.

Enkät som även i år har gått ut till samtliga handläggare och utförare inom avdelningen visar att närmare 100 procent av medarbetarna som svarat har kontakt med barn, vuxna, familjer som även är aktuella på annan enhet inom socialtjänsten. Resultaten visar också att kunskap om det

familjeorienterade arbetssättet är väl förankrat hos medarbetarna. Enkäten visar att en majoritet av de tillfrågade samråder med den kollega som också är i kontakt med familjen. En något lägre andel träffar även familjen tillsammans. Utvecklingsområden från förra året där de fler har svarat positivt är att fler har gjort en gemensam utredningsplanering, barnkonsekvensanalys, bedömning samt formulerat uppdrag tillsammans. Dock är detta fortfarande ett utvecklingsområde och behöver fortsätta följas.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning _____

2. Bakgrund _____

3. Syfte _____

4. Avgränsning _____

5. Metod och material _____

6. Resultatredovisning _____

6.1 Strategiskt värde för staden som helhet _____

6.2 Jämställdhet _____

7. Slutsatser och förslag _____

8. Referens, källor _____

9. Bilagor _____

Slutrapport för

2021

Dnr: Ange dnr här.

Utgivare: Socialförvaltningen

Kontaktperson: Kajsa Schyberg

Detta projekt har finansierats med FoU-medel från Socialförvaltningen i Stockholms stad

BAKGRUND

Skarpnäck, liksom resten av staden, har haft ett i de flesta delar specialiserat arbetssätt där olika moment och delar i en brukares kontakt med socialtjänsten är fördelat till olika funktioner/ grupper/ enheter. Detta avser delprocesser (mottagning, utredning, insats) såväl som problemområden (barnavård, missbruk, socialpsykiatri, ekonomiskt bistånd, våld i nära relationer e.t.c.).

Skarpnäck har en tydlig inriktning på att utveckla socialtjänsten mot en mer sammanhållen verksamhet.

Under hösten 2017 genomfördes organisationsförändringar inom avdelningen för individ- och familjestöd i syfte att underlätta ett familjeorienterat arbetssätt. Det innebär att arbeta samordnat med både barn- och föräldraperspektivet och ha en helhetssyn i arbetet med individer och familjer. Inom familjeenheten finns handläggare som gör barnavårdsutredningar, utredningar utifrån funktionsnedsättningar samt handläggare som utreder vuxna med hemmavarande barn utifrån stödbehov hos den vuxne. Mottagningsenheten är organiserad för att samordnade bedömningar, gällande både barn och den vuxne i samma familj, ska kunna göras. Det familjeorienterade arbetssättets grund är att barn och föräldrar möter en sammanhållen och samplanerad socialtjänst, där de får prata om svårigheter och stödbehov utforskas på ett för individen och familjen samordnat sätt, vilket antas ge bättre förutsättningar för att ett verkligt förändringsarbete kommer till stånd för familjen. Därutöver antas att olika problem inom familjen "adresseras" bredare och systemiskt för att motverka att insatser för ensidigt riktas mot barnens beteenden. Utredningar och insatser kring individer och familjer ska ske samordnat och med gemensamma möten när så är möjligt. Handläggningen strävar bort från att ske enbart parallellt i specialistspåren.

Inför grundansökan om LUM-medel för 2019 gjordes en genomgång av materialet i kunskapsbanken för att se om sammanfattningar av projekt, forskningsöversikter och kvalitetsgranskningar som berör liknande arbeten har gjorts. Inga tidigare eller pågående projekt som avser samverkan i parallella utredningsprocesser identifierades då. 2019 startades ett lokalt nätverk med andra socialtjänstenheter i staden och i kranskommuner som till skillnad från Skarpnäck bara hade fokus på samverkan kring barn med föräldrar i missbruk

På nationell nivå har Socialstyrelsen sedan 2012 ett uppdrag att verka för familjeorienterat arbetssätt och att stötta pågående utvecklings- och implementeringsarbete. Skarpnäck deltog och var en av föreläsarna på en heldagskonferens kring barn i familjer med missbruk januari 2020. Syftet med konferensen vara att få gemensam kunskap om hur vi kan stödja barn som växer upp i familjer med missbruk.

Bland studier som visar konsekvenser av socialtjänstens arbetssätt för barnen finns forskningsprojektet **Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn** som leds av Maria Heimer, Uppsala universitet. Resultaten visar att problemformuleringar konkurrerar i arbetet med barn och familjer och att detta ofta gör att barnets problem omformuleras till ett problem som förälder/föräldrarna har i relation till barnets beteende. Det som är svårt för barnet hamnar i skymundan då beskrivningar utifrån den vuxnes behov tar över. Det framkommer vidare att denna tendens förstärks under varje del i handlägningsprocessen. Barnets problembeskrivning försvagas i varje nytt steg i ärendeprocessen, genom mottagning, utredning, insats och uppföljning.

Under 2019 bjöds Maria Heimer in till Skarpnäck för att föreläsa för en stor och blandad medarbetarskara. Uppföljande aktiviteter utifrån föreläsningen och forskningens resultat har varit en aktiv del i arbetet med att utveckla familjeorienterade arbetsätt, t ex utvecklande av gemensamma bedömningar och begrepp för oro (oroskala, vilken numera benämns trygghetsskala).

Under 2020 har en person haft ansvar som projektledare för arbetet med familjeorienterat arbetsätt. Tre uppdrag har legat inom projektet:

- Modell för organisering av sammanhållen handläggning, organisering av socialt arbete
- Uppföljning och analys för att utvärdera arbetsätten
- Kartläggning av familjeärenden med ekonomiskt bistånd.

Modell för organisering av sammanhållen handläggning, organisering av socialt arbete

Att sätta samman de resurser i form av handläggare och kompetens som behövs vid varje givet tillfälle utmanar traditionell organisation, principer om arbetsledning.

Under 2020 togs en rutin tagits fram för hur vuxen- och barnhandläggare samordnar sig kring familjer som lever i våld i nära relation. Denna modell har utvecklats ur den ursprungliga modellen som togs fram år 1 för Familjeenheten. I denna modell provades hur en mer styrd samverkan fungerade. Modellen har delvis inspirerats av Sofiamodellen som tagits fram av Uppsala kommun på så sätt att rutinen har bestämmande antal samråd samt en checklista som säkerställer att både ett barnrättsperspektiv och ett vuxenperspektiv finns med i planeringen. Huvudsakligt fokus 2020 låg på samverkan och sambedömning mellan relationsvårdsteamet och familjeenheten.

Vi såg att hur socialtjänsten bäst organiserar sig för att ge ett sammanhållet stöd till barn och familjer kommer att behöva fortsätta undersökas 2021. Bland annat genom att välja ut och följa ett antal barn/familjer genom handlägningsprocessen samt att utöka rutinen för familjeorienterat arbete i familjer där relationsvåld förekommit till att också inbegripa ekonomiskt bistånd.

SYFTE

Ur ett strategiskt perspektiv kan det ses som viktigt för staden som helhet att kunna följa och dra lärdomar av det arbete som sker kring familjeorienterat arbetsätt i Skarpnäck. År tre i projektet utvärderas projektets syften och samlar projektår 1-2 års inriktningar genom att följa ett antal familjer och kunna klarlägga om ett familjeorienterat arbetsätt förbättrar barnrättsperspektivet och leder till att socialtjänstens bedömningar förbättras. Eftersom ingen stadsförvaltning i staden har systematiserat och organiserat ett familjeorienterat arbetsätt genom hela handlägningsprocessen har projektet ett strategiskt värde för staden.

Följande tre syften formulerades inför 2019 och är alljämt styrande för projektarbetet. Projektets viktigaste syfte och mål är att familjerna/ brukarna **får ett sammanhållet stöd**. En familj kan ha två eller flera samtidigt pågående myndighetskontakter. En viktig del i det familjeorienterade arbetsättet är att utredningar kring barnet respektive den vuxne/ föräldern ska vara samordnade och i större utsträckning ske genom gemensamma möten. Familjen ska förstå vem som gör vad och antalet möten kan till viss del begränsas genom att socialtjänsten organiserar sig annorlunda.

Stödbehov ska kunna formuleras gemensamt med både föräldra-/vuxen- och barnperspektivet inbegripet.

Socialstyrelsen skriver i sin rapport om socialtjänsten 2020 (Individ och familjeomsorg Lägesrapport 2020, utgiven mars 2020) att:

”Arbetsättet innebär ett ökat fokus på föräldraskapet och på barnens behov i familjer med missbruk. Socialtjänstens specialiserade enheter tar nu fram arbetsätt där den samlade kompetensen kan delas och samordnas, för bästa möjliga helhetssyn i arbetet. Detta utvecklingsarbete bedöms ha lett till att fler barn till föräldrar med missbruk och beroende uppmärksammas och får stöd.”

Syftet med vårt projekt är övergripande att utveckla ett sammanhållet stöd enligt ovan beskrivning. Det innebär ett bredare angreppssätt och inte enbart på så sätt som familjeorienterat arbetsätt initialt, när det började utformas i Sverige, vanligen utformades d v s med tydlig inriktning att så tidigt som möjligt upptäcka risker i barnens familjesituation kopplat till missbruk hos förälder/föräldrar utan också utifrån andra riskfaktorer för barn och unga vad gäller hemförhållandena. En väsentlig del i familjeorienterat arbetsätt är direkt avhängig av ett **tydligt barnrättsperspektiv** på så sätt att frågor kring föräldraskapet, och barnets situation, kommer vara en uttalad del inom vuxenutredningar såväl som i barnutredningar. De föräldrar som söker stöd kring missbruk/ beroende, socialpsykiatriska svårigheter eller funktionshinder kommer även på olika nivåer beredas möjlighet att resonera kring hur detta påverkar barnet och föräldraskapet. Inom projektet vill vi även arbeta kring de barn som växer upp i ekonomisk utsatthet, i familjer med långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.

Projektet kommer alltså innebära **förebyggande arbete** genom att behov hos barn som anhöriga uppmärksammas tidigare och mer. Detta är en effekt av ett tydligare fokus på både barnets situation och föräldraskapet inom vuxenhandläggningen. Även inom barnärenden kan nya aspekter av föräldrarnas situation och hur det påverkar barnet uppmärksammas. En viktig del inom projektet är att säkerställa att vi, oavsett vilken funktion vi har, ställer frågor om barnet i familjen och hur hon kan påverkas, samt att vi följer upp.

Syfte för tredje projektåret

Forskarna Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme skriver apropå sitt forskningsprojekt Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn i sin rapport ”Rättighetsbärare eller problembärare Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser” om socialtjänstens inriktning och konstruktion att den bidrar till en stegvis förskjutning från barnets behov. De skriver ”inte mycket forskning /finns/ som visar om utredande socialsekreterare gjort en adekvat bedömning av barnens behov eller om de genomförda insatserna hjälpt barnen. Kunskapen om själva bedömningsprocessen är således begränsad.”. De skriver också att ”/deras studie/ synes vara den första svenska studie som undersöker sambandet mellan barns delaktighet i den process där socialtjänstens insatser ska ge skydd och stöd för barnen och själva utformningen av insatserna.”

Det här leder till att barnrättsperspektivet absolut nödvändigt ska medföra att barnens problembeskrivning måste höras och tas tillvara och få ett utrymme i socialtjänstens handläggning, bedömningsarbete, planering och utformande av insatser. Projektår tre har fokuserat på hur och om denna samordning påverkar bedömning och ger en träffsäker beskrivning av vilka insatser som är relevanta, om andra insatser än de mer reguljära framstår som saknade alternativt om det kanske mer är anpassningar inom ramen för reguljära insatser som behövs. Det innebär alltså en undersökning av om framtagna arbetssätt och rutiner vad gäller såväl samordning mellan socialtjänstens kompetenser som gällande utvecklad barnrättsmetodik kan visa på att bedömda insatser har en bra problemanpassning.

Sammanfattningsvis har projektet undersökt om familjeorienterat arbetssätt kan vara en bra metodik för att uppnå en sammanhållen socialtjänst och en mer förebyggande socialtjänst där vi får till tidigare upptäckt. Och innebär det då att vi kan använda familjeorienterat arbetssätt för andra riskfaktorer för barn i en familjekontext, utöver riskbruk/missbruk hos en förälder. Men också, utifrån ett inåtperspektiv, får vi mer heltäckande och riktiga beslutsunderlag?

Men använder vi fullt ut underlagen i vår bedömningsprocess? Hur påverkas våra bedömningar av att ha det bredare underlaget? Har socialtjänsten de insatser som ett familjeorienterat arbetssätt visar behov av (eller hur behöver vi anpassa befintliga insatser) och vad kännetecknar dessa insatser? Ett sätt att få indikationer kring detta är att granska dokumentationen i några utvalda ärenden utifrån metodik inspirerad av studien ”Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn.”. På så vis har vårt projekt också arbetat sig igenom hela handlägningsprocessen utifrån ett familjeorienterat arbetssätt, medan många kommuner har haft fokus på antingen tidig upptäckt och de delar som ligger inom mottagningsprocessen eller utveckla stödinsatser antingen som biståndsbedömd insats eller serviceinsats.

AVGRÄNSNING

Under tredje projektåret har vi avgränsat oss på följande sätt:

Vi har valt ut nio fokusfamiljer vars utredningar och uppdrag vi granskat. Vi har inte granskat genomförandeplaner, då vi inte bedömt att arbetet kommit så långt ännu.

Vi har valt att involvera en ytterligare enhet i att utveckla familjeorienterade arbetssätt, Enheten ekonomi och arbete och haft kvar de två enheter som varit med sedan tidigare, Familjeenheten och Mottagningsenheten/ Relationsvåldsteamet.

I den årliga enkäten till medarbetare, har vi tillfrågat alla handläggare och utförare inom avdelningen som arbetar direkt med barn, vuxna familjer. Vi har inte tillfrågat chefer.

I den årliga enkäten till brukare har vi tillfrågat föräldrarna i fokusfamiljerna.

METOD OCH MATERIAL

Vi ville undersöka om vårt sätt att samordna oss runt en familj påverkar bedömning och ger en träffsäker beskrivning av vilka insatser som är relevanta, om andra insatser än de mer reguljära framstår som saknade alternativt om det kanske mer är anpassningar inom ramen för reguljära insatser som behövs. Det innebär alltså en undersökning av om framtagna arbetssätt och rutiner vad gäller såväl samordning mellan socialtjänstens kompetenser som gällande utvecklad barnrättsmetodik kan visa på att bedömda insatser har en bra problemanpassning.

Vi ville undersöka genom att titta på om barnet varit delaktig i problemformuleringen i barnavårdsutredningen eller inte och hur det i så fall påverkar insatsens anpassning.

Om möjligt även undersöka om det påverkar insatsens anpassning huruvida barnets röst är synlig i vuxenutredningens bedömning.

Vi ville också ta reda på om det framkommer i behovsbedömningarna i barn och vuxen-utredningen om bedömningen har gjorts samordnat av vuxen- och barnhandläggare eller inte och hur det i så fall påverkar insatsens problemanpassning.

Projektet formerade en arbetsgrupp och en referensgrupp utöver styrgruppen. Arbetsgruppen bestod av 3 biträdande enhetschefer och 4 handläggare (från enheterna familj, RVT samt ekonomi och arbete) som har haft regelbundna möten under hela projektåret. Referensgruppen har haft avstämningsmöten under projektåret men i huvudsak ägnat arbetet åt att genomföra granskningen av fokusfamiljerna och det har genomförts i form av hel- och halvdagar.

Särskilt fokus på utvalda familjer

Hur tänkte vi när vi skrev ansökan- Vi ville under år 3 arbeta särskilt med ett antal utvalda familjer där ett familjeorienterat arbetssätt behövs. Dessa familjer skulle följas genom att fyra handläggare från referensgruppen skulle arbeta familjeorienterat med dessa familjer i team. Familjerna skulle väljas ut succesivt via överlämnings- och planeringsmöte mellan mottagning och utredning januari-mars 2021 för att sedan följas under året. De fyra handläggarna skulle ha olika kompetenser ur ett barn- och vuxenperspektiv.

Familjerna skulle följas upp genom att titta på bedömningar i vuxen- och barnutredningar genomförandeplaner samt djupintervjuer.

Hur gjorde vi? Det visade sig att det var svårt att välja ut familjer via överlämningsmöten när tex ett barn aktualiserades på grund av orosanmälan, då det ofta i ett inledningsskede är svårt att se vilken typ av samordning som behövs. Detta ser handläggaren ofta i ett senare skede och kopplar då in kompetenser som kan behövas för vidare samverkan. Därav valde vi istället att fokusera på nio familjer som hade pågående kontakter och insatser genom vuxenhandläggare och barnhandläggare inom avdelningen.

Vi har genom en referensgrupp bestående av en vuxenhandläggare inom relationsvård, en vuxenhandläggare inom socialpsykiatri och beroende, en barnhandläggare inom LSS, en familjebehandlare inom barn och unga samt en metodutvecklare tillsammans tagit fram frågor för en aktgranskning av barn och vuxenutredningar i dessa familjer. Vi ville i dessa granskningar få svar på hur våra arbetssätt syns i dokumentation av utredning, uppdrag och journaler. Påverkar arbetssätten bedömningarna? Referensgruppen har också varit ett forum för reflektion hur arbetssätten fungerar och vad som saknas.

Vi har vidareutvecklat arbetssätten gällande barn och familjer som upplever våld i nära relation genom att en arbetsgrupp med representanter från Relationsvård, Familjeenheten och Ekonomi och arbete har tagit fram gemensamma arbetssätt med tex krav på ett minimum av samråd så kallade hållplatser, gemensamma barnkonsekvensanalyser och bedömningar, rutinen har testats och utvärderats regelbundet under året och har nu permanentats. Under detta arbete finns flera goda exempel på hur arbetssätten använts i mötet med flera familjer.

Familjeorienterade insatser i öppenvården

Hur tänkte vi när vi skrev ansökan? För år 2021 planerade vi att ha fokus på vilka insatser i öppenvården vi får behov av när vi har ett familjeorienterat arbetssätt. Vilka förutsättningar behöver vara på plats för att ha insatser som är familjeorienterade? Och hur kan ett digitalt stöd understödja syftet med projektet i öppenvården och vara ett komplement till familjebehandling.

Vi ville också sätta fokus på sambedömning och planering mellan utredande barnhandläggare, vuxenhandläggare och utförande familjebehandlare. Hur kan ett familjeorienterat arbetssätt utvecklas i att samordna insatser och tillsammans planera genomförandet av insatser både till barn och deras föräldrar när barnet tillfälligt inte bor hemma utan i jourfamilj. Hur kan stödet från vuxenhandläggare till en förälder ges för att möjliggöra att barnet kan återgå till sitt föräldrahem och jourhemsplaceringen avslutas tidigare. Familjeenheten har infört månatliga möten med fokus på placerade barn och ungdomar, placeringsforum. Målsättningen är att socialtjänsten i de ärenden en placering utanför hemmet varit nödvändig, snabbt ska kunna påbörja en planering för hemflytt. Forumet ger en möjlighet att samordna de insatser som behöver komma till stånd på hemmaplan för att barnet/den unge ska kunna komma tillbaka hem. Deltagare i placeringsforum är enhetschefer för familjeenheten och fritid och prevention, bitr. enhetschefer på familjeenheten och ansvariga handläggare. Sammankallande är enhetschef för familjeenheten.

Hur gjorde vi? Vi bestämde oss för att det var viktigt att ha med representanter från mottagning, utredning och utförare i referensgruppen för att kunna ha reflekterande dialoger. Vi undersökte vilka förutsättningar som behöver vara på plats för att ha insatser som är familjeorienterade genom referensgruppens arbete där även en familjebehandlare ingick. Detta gjordes genom en reflekterande dialog med referensgruppens medlemmar samt genom aktgranskningar av barn och vuxen- utredningar, uppdrag och journalanteckningar i de utvalda fokusfamiljerna.

Projektet har valt bort att ta fram svar på hur stödet från vuxenhandläggare till en förälder ges för att möjliggöra att barnet kan återgå till sitt föräldrahem och jourhemsplaceringen avslutas tidigare.

Organisation

Hur tänkte vi när vi skrev ansökan? Vi ville ha fortsatt fokus på organisatoriska förutsättningar och hur arbetet med att organisera och arbetsleda en samordnad handläggning nedbrutet på familjenivå blir beständigt och ger nytta. Gällande arbetsledning ville vi vidareutveckla formen för när arbetsledare planerar team med vilka kompetenser/ funktioner som behövs runt en familj. Under hösten 2020 ville vi göra vi detta genom att pröva att ändra dispositionen av mötet för ärendeöverlämning och planering från Mottagningsenhet barn och vuxna inklusive relationsvåld till utredande Familjeenhet. Detta ville vi följa under år 3.

Hur gjorde vi? Vi har haft fortsatt fokus på organisatoriska förutsättningar, och har följt och utvecklat detta genom arbetsgruppen som har vidareutvecklat familjeorienterade arbetssätt där både arbetsledare och handläggare ingått. Det har dock visat sig att arbetsledarna har en stödjande roll i bakgrunden men att de inte kan bilda team i överlämningsskedet utan att detta visar sig i ett senare skede och att det då ofta är handläggaren som ser behovet. I dialog med arbetsledare framkommer att de ser vikten av att vara samspelta, nå en samsyn och ha en pågående dialog för att kunna stödja handläggarna att arbeta sammanhållet. Uppsala kommuns Sofia- modell har inspirerat oss när det gäller att ha styrda samråd, så kallade hållplatser som ett minimum av hur ofta och i vilka situationer handläggarna behöver samverka. I Sofia-modellen är det också fokus på handläggarnas samverkan mellan barn- och vuxenhandläggning.

Brukaråterkoppling

Hur tänkte vi när vi skrev ansökan? Vi planerade att göra djupintervjuer med några av föräldrarna inom de familjer som vi skulle välja ut och följa extra under år 3.

Hur gjorde vi? Projektet landade i att djupintervjuerna vara svåra att få till med de utvalda familjerna och istället har en enkät skickats ut till fokusfamiljerna med samma frågor som 2019 och 2020.

Återkoppling från medarbetarna

Hur tänkte vi när vi skrev ansökan? Vi planerade att göra en enkät till medarbetare som arbetar direkt med barn, vuxna, familjer om familjeorienterat arbetssätt för tredje året i rad.

Hur gjorde vi? Denna har vi genomfört med nästan en 100-procentig svarsfrekvens.

Uppföljningen har genomförts genom:

- Uppföljning av våra rutiner som ska stödja processerna vid ett familjeorienterat arbetssätt och revidering vid behov.

- Regelbundna uppföljningar med styrgrupp och referensgrupp.
- Regelbundna uppföljningar med arbetsgruppen bestående av fyra handläggare med olika kompetenser ur ett barn- och ett vuxenperspektiv som tillsammans med projektansvarig kommer sammanställa den data som tas fram genom klassificeringen. Arbetsgruppen ska träffas regelbundet för att stämma av arbetet och utvärdera vad vi ser när vi har sammanställt data.
- Sammanställning och analys av enkäter till de utvalda familjerna samt enkät till medarbetare om hur de uppfattar att vi arbetar familjeorienterat.

RESULTATREDOVISNING

Vidareutveckla arbetssätten gällande barn och familjer som upplever våld i nära relation

Förra året togs familjeorienterade arbetssätt fram mellan vuxenhandläggare inom relationsvåld och barnhandläggare inom Familjeenheten. I år bjöds representanter för ekonomiskt bistånd in i utvecklingsarbetet och arbetsgruppen för att ta samverkan ett steg vidare. Under förra året saknades handläggare inom ekonomiskt bistånd i samverkan gällande familjer som lever i våld i nära relation. Arbetsgruppen som har bestått av arbetsledare och handläggare från de tre enheterna har tillsammans tagit fram arbetssätt, som sedan testats av alla handläggare inom enheterna och efter varje testperiod utvärderats. Viktiga skillnader som lades till under detta år var hur de tre enheterna kan samverka i akuta skeden som tex när den våldsutsatta vuxne behöver skyddat boende tillsammans med barnen och beslut om ekonomiskt bistånd tex behöver gå fort.

Granskning av barn och vuxenutredningar

Referensgruppen har granskat barn och vuxen- utredningar, uppdrag och journaler i nio familjer.

Barnutredningar- sju barnavårdsutredningar och två LSS-utredningar. I en majoritet av utredningarna är både en förälder och ett barn aktuella för utredning. I några av utredningarna har familjen flera kontakter genom att barnet är aktuell både för en barnavårdsutredning och en LSS-utredning, i andra fall är flera syskon i familjen aktuella för barnavårdsutredning. Det framkommer att handläggaren har träffat barnet i en majoritet av utredningarna samt informerat barnet om bedömningen. Det är också dokumenterat i en majoritet av utredningarna att barnet har fått relevant information och har fått möjlighet att uttrycka sina åsikter. Gemensamma samråd har hållits i alla ärenden av handläggare som har kontakt med familjen. Gemensamma möten med familjen har hållits i lite längre omfattning, men i en majoritet av fokusfamiljerna. Familjemedlemmarnas behov är beskrivna i barnutredningen till viss del. Helhetsintrycket av hur tydlig samverkan är mellan handläggarna till medlemmarna i fokusfamiljen skattas som följer, en majoritet har haft flertal möten och några har haft vissa möten tillsammans.

Referensgruppen har också skrivit kommentarer vid granskningen: Bra beskrivet hur barnet kommit till tals och vilken info barnet fått! Tydligt beskrivet i utredningen hur socialsekreterare och biståndshandläggare jobbat tillsammans i ärendet. ”Lyssnar till den info hen delges samt svarar ja/

nej på frågor!. Var bra att ta med vad hen svarade på. Vål genomförd utredning där det framkommer tydligt att barnet varit delaktigt och fått uttrycka sina egna önskemål och behov. Samarbetet med mammans vuxenhandläggare är inte så tydligt dokumenterat med det går att se att det förekommit visst gemensamt arbete. En mycket gedigen utredning. Kunde ha beskrivits mer utförligt kring barnets delaktighet. I journal ökar barnets möjlighet till delaktighet i de mest aktuella journalanteckningarna.

Vuxenutredningar- fyra utredningar inom socialpsykiatri, en utredning inom beroende och två utredningar inom relationsvåld har granskats.

I dessa utredningar har en barnkonsekvensanalys gjorts i fyra av fem utredningar. I två av utredningarna har även barnkonsekvensanalysen gjorts gemensamt med andra ansvariga handläggare till familjen. Gemensamma samråd har hållits i alla fem ärenden. Gemensamma möten med familjen har hållits i två av utredningarna. Familjemedlemmarnas behov är beskrivna i fyra av fem utredningar. Helhetsintrycket av hur tydlig samverkan är i fokusfamiljen skattas som att en majoritet har haft vissa möten tillsammans.

Referensgruppen har också skrivit kommentarer vid granskningen: I journalen går att läsa att boendestödet är utformat så att det ska hjälpa klienten att strukturera sin vardag på så sätt att det kommer till gagn för barnen i familjen. I beslutet och omfattningen har hänsyn tagits till helheten i familjen. En mycket fin och tydlig utredning. Konsekvenser av beslutet för varje enskilt barn kunde beskrivits tydligare. Beskrivning av hur barnet givits möjlighet till info och att uttrycka sina åsikter kunde gjorts mer utförligt. Utredning relationsvåld, mycket strukturerad och tydlig utredning. Fem möten med familjen har skett, vilket framgår i barnutredningen men ej i vuxenutredningen.

Uppdrag till utförare gällande barn- Fyra uppdrag gällande familjebehandling och två beställningar av avlösarservice har granskats. I fyra av uppdragen är både barnen och föräldrarna aktuella och två av barnen är aktuella i två olika ärendetyper. Handläggaren har träffat barnen under pågående insats i fyra av de granskade uppdragen. I fyra av uppdragen har handläggare och utförare haft samråd under insatstiden. I fem av uppdragen har handläggare och utförare haft gemensamma möten med familjen. Familjemedlemmarnas behov är beskrivna helt eller till viss del i fyra av uppdragen. Helhetsintrycket av hur tydlig samverkan är mellan handläggarna till medlemmarna i fokusfamiljen skattas som följer, hälften har haft flertal möten och hälften har haft vissa möten tillsammans.

Referensgruppen har också skrivit kommentarer vid granskningen: Beskrivning av missbruk, våld mm i ursprungsfamilj. Familjemedlemmarnas behov beskrivs utförligt i journaler. Samråd beskrivs också i journaler. Föräldrars behov beskrivs kort. Även barnets egna behov beskrivs kort.” Behöver förberedas inför aktiviteter” Beställningen som granskas är avlösarservice. Barnets behov av trygghet, mående, utveckling beskrivs kortfattat. Samråd syns i beställningen. Familjen beskrivs som en enhet, inte utifrån var och en.

Uppdrag till utförare gällande vuxna- Fem uppdrag inom boendestöd har granskats, fyra av föräldrarna aktuella inom socialpsykiatri och en av föräldrarna inom beroende. I alla uppdragen är

både barnen och föräldrarna aktuella. Barnet/ barnens behov är beskrivna i två av uppdragen och uppdraget är skrivet efter barnet/ barnens behov. I tre av uppdragen har ansvariga handläggare i familjen och utförare haft gemensamma samråd och även gemensamma möten med familjen. Helhetsintrycket av hur tydlig samverkan är mellan handläggarna till medlemmarna i fokusfamiljen under insatstiden skattas som följer, ett uppdrag skattas som samarbete i alla steg, två uppdrag skattas som flertal möten och ett uppdrag som vissa möten tillsammans.

Referensgruppens reflektioner

Nedanstående formuleringar är inte direkta citat av referensgruppen utan sammanfattat och förkortat:

Socialsekreterare till vuxna inom socialpsykiatri och beroende- Jag har en tät samverkan med barnhandläggare under en barnavårdsutredning och är ofta medhandläggare i familjen för att tex motivera föräldern till att ta emot stöd för sitt beroende. Jag ser nu när vi läser i utredningar och journaler att vi inte alltid dokumenterar samverkan. Gällande att formulera uppdrag till utförare inom LOV boendestöd har jag fått backning från utföraren när jag formulerat uppdraget även utifrån barnets behov. Utföraren har svarat att de inte arbetar med barn eller har kompetens inom det området. Detta kan påverka hur handläggare formulerar uppdraget oavsett hur familjeorienterad bedömningen är. Dvs även om socialtjänsten arbetar samordnat är inte upphandlingarna gällande utförarna anpassade efter ett sådant synsätt.

Familjebehandlare- När jag läser utredning och uppdrag i flera ärenden slås jag av att familjebehandling har givits till familjen vid flera tillfällen men vi verkar inte nå framåt. I vårt arbete idag ser jag en förändring i att vi samarbetar mer tydligt med andra handläggare inom familjen än den handläggare som formulerat uppdraget om familjebehandling.

Biståndshandläggare till barn med funktionsnedsättning- Inom min enhet samverkar vi tätt med socialsekreterare inom barn och unga och vuxenhandläggaren till föräldrarna. Ibland har jag som biståndshandläggare ansvarat för utredningen enligt SoL i tät samverkan med socialsekreteraren.

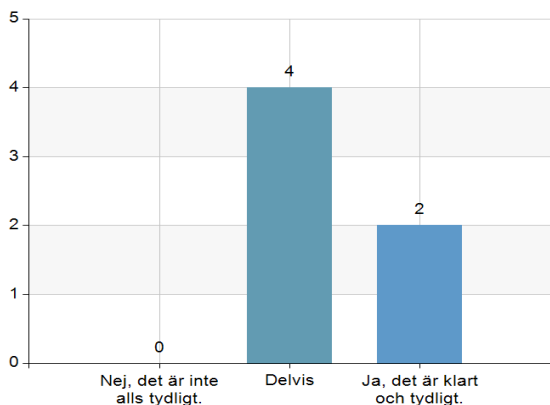
Socialsekreterare inom relationsvård- Sedan vi införde de nya arbetssätten gällande styrda samråd och gemensamma bedömningar, barnkonsekvensanalyser har vi vid flera tillfällen samarbetat med handläggare inom barn och unga och ekonomiskt bistånd för att tillsammans formulera uppdraget till ett skyddat boende.

Årlig enkät till föräldrar

I år har frågorna ställts till föräldrarna i de nio fokusfamiljerna.

Sex föräldrar har svarat på enkäten, fyra kvinnor och två män. Alla som svarat har flera egna kontakter inom socialtjänsten samt även kontakter för barnen.

Samtliga svarar att det är delvis till klart och tydligt vilken handläggare som ansvarar för vad.

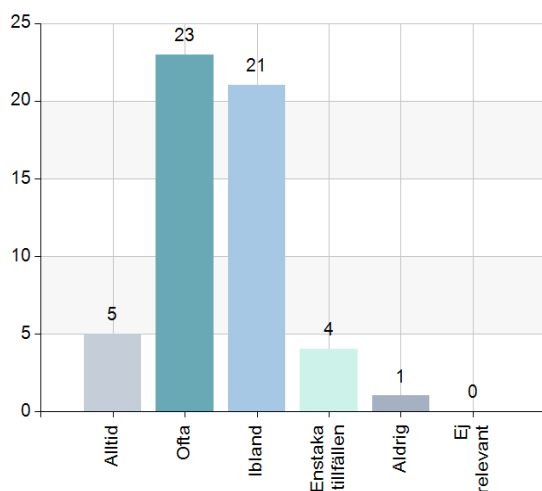
En majoritet av de som svarat på enkäten uppfattar också att handläggarna tar hänsyn till hela familjens situation och arbetar samordnat kring den vuxne och barnet. Två personer skattar ”mycket”, medan tre skattar ”till viss del” och en ”till viss del”.

Årlig enkät till medarbetare som arbetar direkt med barn, vuxna, familjer

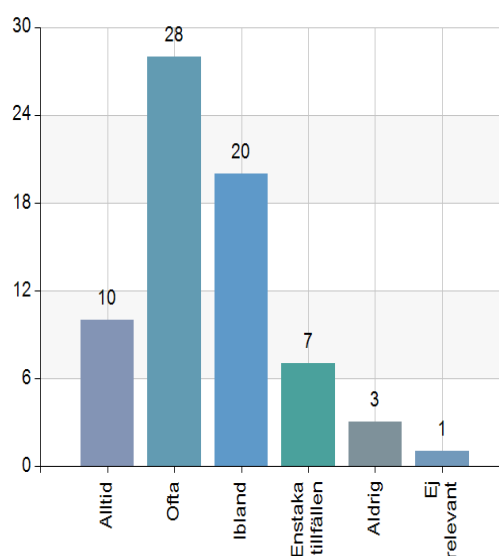
Förra året svarade 60 medarbetare, i år svarade 69 medarbetare. Av dessa har 67 medarbetare kontakt med barn, vuxna eller familjer som har kontakt med andra handläggare/utförare inom enheten. Alla svarar att de samverkar med sina kollegor.

Det har ökat i hur många som svarar att de har haft gemensamt samråd. Från 49 personer till 58 personer i år.

2020

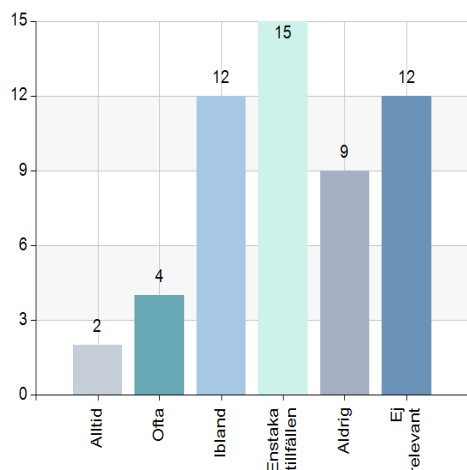

2021

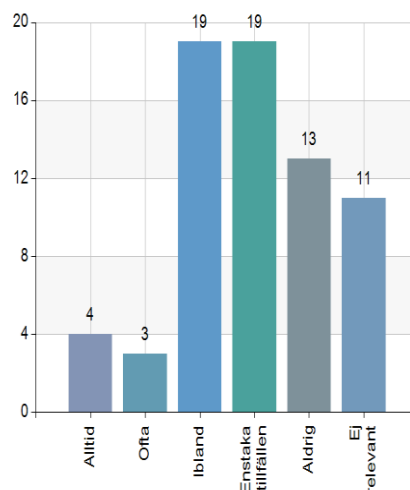

Om handläggarna har gjort en gemensam utredningsplanering har ökat från 33 personer som svarade positivt på frågan förra året till 45 personer som svarar positivt i år.

2020

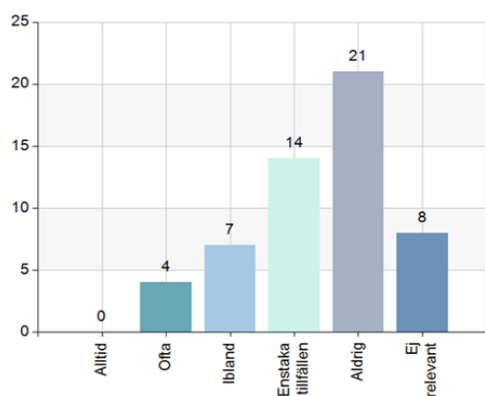

2021

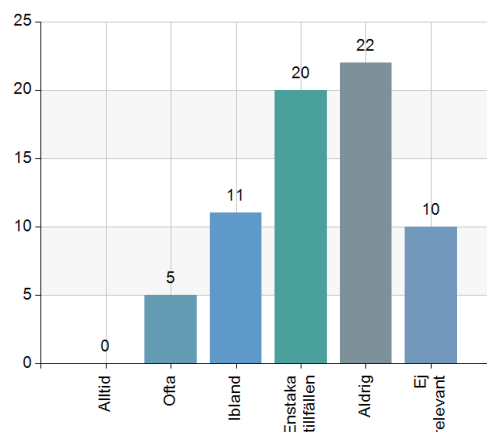

Förra året svarade elva personer positivt på frågan om handläggaren formulerat en gemensam bedömning tillsammans med andra handläggare som har kontakt med individen/ familjen i de fall där det kunnat vara relevant. I år har det ökat till 16 personer som svarar ofta eller ibland, samt även ökat på enstaka tillfällen från 14 till 20.

2020

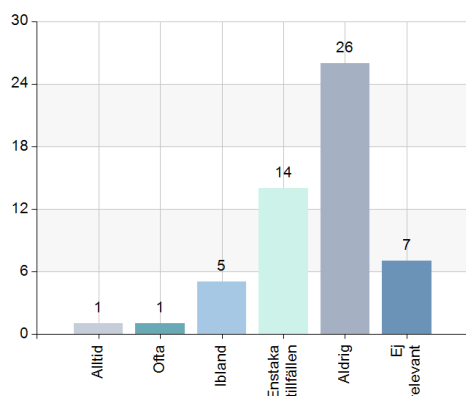

2021

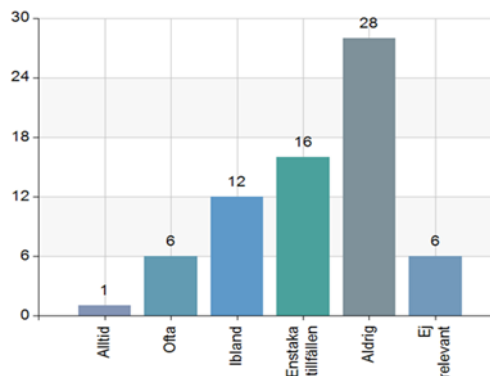

På frågan om handläggarna har gjort en **gemensam** barnkonsekvensanalys har en ökning skett från 21 personer förra året till 35 personer i år. Det är fortfarande en stor andel som aldrig gjort detta vilket stämmer överens med att alla enheter ännu inte är involverade i arbetssätten samt att implementeringen behöver ta längre tid.

2020

2021

På frågan om handläggarna har formulerat uppdrag till utförare gemensamt har de positiva svaren ökat, från 19 positiva svar till idag 27 som svarar att de har formulerat uppdrag till utförare gemensamt.

STRATEGISK VÄRDE FÖR STADEN SOM HELHET

Projekt som erhåller lokala utvecklingsmedel ska ha ett strategiskt värde för staden. Inför 2021 hade staden satt upp följande prioriterade inriktningar utifrån vilka medel som fördelades:

- Strategisk betydelse för staden som helhet
- Underlätta ett mer sammanhållet stöd till den enskilde
- Genomförs utöver ordinarie verksamhetsutveckling
- Fokuserar på jämställdhet

Skarpnäcks ansökan om medel och genomförande av projektet år 3 har fortsatt främst handlat om att underlätta ett mer sammanhållet stöd till den enskilde. För Skarpnäck är arbetet för att familjer och individer ska möta en sammanhållen socialtjänst av största vikt. Samverkan är samtidigt en viktig och återkommande punkt på agendan i forum på alla nivåer i staden. Frågor om hur teori och praktik kan förenas för att nå verklig samverkan kan förhoppningsvis delvis besvaras med konkreta exempel såsom från Skarpnäcks pågående projektarbete för att nå ett familjeorienterat arbetssätt. Ett strategiskt värde som vårt projektarbete kan bidra till är att det kommer kunna gå att följa hur detta arbete sker och vad det resulterar i. Vidare tänker vi att våra resultat och slutsatser kan bidra till förståelsen för hur arbetet med att skapa effektiva och omställbara organisationer kan se ut i praktiken.

Socialförvaltningen har i sin motivering angett att det planerade fortsatta arbetet som Skarpnäck har beskrivit för projektår 3 är av strategisk vikt för staden då ett mer sammanhållet stöd kan bli nödvändigt bland annat utifrån förslaget om nya socialtjänstlagen.

Skarpnäck ser att vårt utvecklingsarbete har ett strategiskt värde för staden genom erfarenheten hur vi har tagit fram en rutin som beskriver arbetssätten. Vi har också erfarenheten av att vi genom detta arbete ser hur verksamheten kan stödja handläggare att samverka med varandra kring familjer. Skarpnäck har prövat ett nytt arbetssätt gällande att handläggarna tillsammans gör gemensamma barnkonsekvensanalyser för barnet eller de olika barnen i familjen. Med hjälp av det vi har gjort har vi utvecklat samverkan mellan barn- och vuxenhandläggare.

JÄMSTÄLLDHET

Projektets huvudsyfte är att underlätta ett sammanhållet stöd till individer och familjer som har fler än en kontakt inom socialtjänsten. Jämställdhet är ett viktigt mål, inte specifikt vad avser eventuella skillnader mellan män och kvinnor, pojkar och flickor, utan för de som är mest utsatta i kontakten med socialtjänsten.

Av fokusfamiljerna är 5 antal kvinnor, 4 antal män, 3 antal flickor, 6 antal pojkar.

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

{Redovisa gärna även identifierade utvecklingsområden, framgångsfaktorer och utmaningar}

Årets arbete har resulterat i att samverkan mellan handläggare inom ekonomiskt bistånd, barnavårdsutredning och handläggare inom relationsvård har förbättrats där fokus har legat på att vidareutveckla framtagna rutiner och implementera rutinen med styrda samråd, så kallade *hållplatser* samt en strukturerad form för att göra gemensamma barnkonsekvensanalyser. Arbetssätten har anpassats utifrån hur handläggare inom ekonomiskt bistånd på bästa sätt kan samverka med handläggare inom relationsvård och barn och unga. Detta sammantaget utgör ett familjeorienterat processtödd.

Det andra tydliga resultatet efter årets arbete är att det syns i den sociala dokumentationen, utredningar och uppdrag att handläggare tar hänsyn till hela familjens situation och att det i viss mån påverkar bedömningen. Det är dock mindre tydligt att de syns i uppdrag som skrivs till utförare. Det finns goda exempel där arbetssätten gällande styrda samråd har följts och där handläggare inom relationsvård har skrivit uppdraget till det skyddade boendet tillsammans med handläggare inom ekonomiskt bistånd och barn och unga.

Resultat av enkät till föräldrar inom familjeenheten indikerar fortsatt att vidmakthållandet av familjeorienterat arbetssätt har fungerat och de tillfrågade uppfattar i hög grad att handläggarna tar hänsyn till hela familjens situation och arbetar samordnat kring den vuxne och barnet, samt att det är klart och tydligt vilken handläggare som ansvarar för vad och till för vem. Brukarundersökningen har enbart ställts till vuxna.

Enkät som även i år har gått ut till samtliga handläggare och utförare inom avdelningen visar att närmare 100 procent av medarbetarna som svarat har kontakt med barn, vuxna, familjer som även är aktuella på annan enhet inom socialtjänsten. Resultaten visar också att kunskap om det

familjeorienterade arbetssättet är väl förankrat hos medarbetarna. Enkäten visar att en majoritet av de tillfrågade samråder med den kollega som också är i kontakt med familjen. En något lägre andel träffar även familjen tillsammans. Utvecklingsområden från förra året där de flest har svarat positivt är att fler har gjort en gemensam utredningsplanering, barnkonsekvensanalys, bedömning samt formulerat uppdrag tillsammans. Dock är detta fortfarande ett utvecklingsområde och behöver fortsätta följas.

I samtal med referensgruppen framkommer att utförare inom LOV för boendestöd och hemtjänst ofta tackar nej till att få information om barnen i uppdraget, beställningen eller att uppdragen ska vara formulerade utifrån barnens behov i familjen. Här krävs en utveckling av hur avtalen skrivs med staden och vilken kompetens som staden kräver för att ansluta sig till LOV.

Kan vi se om arbetssätten fungerar för andra problemområden än våld i nära relation där vi har arbetat mest intensivt gällande samverkan över enheterna? Vi tycker oss se det i resultaten av aktgranskningen där familjerna är aktuella inom andra områden än relationsvåld. Att handläggarna arbetar mer sammanhållet och lyfter in barnets perspektiv i större mån, gör gemensamma bedömningar och tar ibland formulerar uppdrag tillsammans.

Får vi heltäckande beslutsunderlag genom våra nya arbetssätt? Vi ser att arbetssätten har påverkat hur handläggarna samverkar, att helheten till större del lyfts in i bedömningen och att familjens behov belyses utifrån familjemedlemmarnas individuella behov.

Vi har i analys av aktgranskningen kunnat konstatera att vår metod skulle behöva ses över. Vi har granskat med hjälp av en granskningsnyckel som gett oss en del mer ”instrumentell” data som visar att samråd sker, att handläggare samordnar sina kompetenser och i vilken utsträckning barnet givits möjlighet till att få relevant information och att uttrycka sina åsikter. Det vi ville få mer underlag kring, hur väl barnets och för all del föräldrarnas, problembeskrivning omnämns och dokumenteras – för att sedan kunna se om detta ger svar på huruvida insatserna kan ses som relevanta – har vi inte kunnat få svar på genom aktgranskningen. I referensgruppen har också diskussioner förts kring svårigheterna att aggregerat göra bedömningar av mer kvalitativ karaktär istället för (eller utöver) att använda nyckel.

Skarpnäck kommer att fortsätta följa och utveckla arbetet med att vidareutveckla de familjeorienterade arbetssätten till fler problemområden och även involvera fler enheter. 2022 tar Skarpnäck projektet vidare genom projektet *Ingen ska lämnas utanför* som ska fokusera på barnfamiljer med långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.

REFERENSER, KÄLLOR

Ange referenser och källor här.

BILAGOR

Rutin- Familjeorienterat arbetssätt gällande barn och familjer som har upplevt våld i nära relation med bilaga arbetsblad barnkonsekvensanalys.